

Kreikan ja Rooman kulttuurit

Oppikirjan sivut 7 - 39

KREIKKA JA ROOMA: yhteistä

- Välimeri tärkeä
- Kauppa tärkeä
- Armeija tärkeä

France

Spain

Italy

Greece

Mediterranean

"Ex oriente lux" *"Valo tulee idästä"*

KREIKAN JA ROOMAN EROT

- Sirpaleinen maa ja rannikko
- Hajanainen, kaupunkivaltioita
- Sotivat keskenään (enimmäkseen)
- Laajensivat siirtokuntiin
- Yhteinen kieli, uskonto ja kulttuuri
- Yhtenäisempi maa ja ehjempi rannikko
- Yhtenäisempi suurvalta
- Soti pääasiassa ulkopuolisia uhkia vastaan
- Laajensivat valtakuntaa valloituksilla
- Yhteinen talousalue, myöhemmin latina

Antiikkivertailua

KREIKKA JA ROOMAN VERTAILUA

- 1. Kreikan ja Rooman hallinto**
- 2. Kreikan ja Rooman uskonto**
- 3. Kreikan ja Rooman taide**
- 4. Kreikan ja Rooman tiede**
- 5. Kreikan ja Rooman vapaa-aika**
- 6. Muuta:**
 - orjuus
 - naisen asema
 - filosofia

Millainen vaikutus antiikilla on ollut länsimaiseen kulttuuriin? Eli mitä olemme saaneet niiltä:

Vastaa socrative.com – Room 273010

Kreikka (3 kpl):

Rooma (3 kpl):

Millainen vaikutus antiikilla on ollut länsimaiseen kulttuuriin?

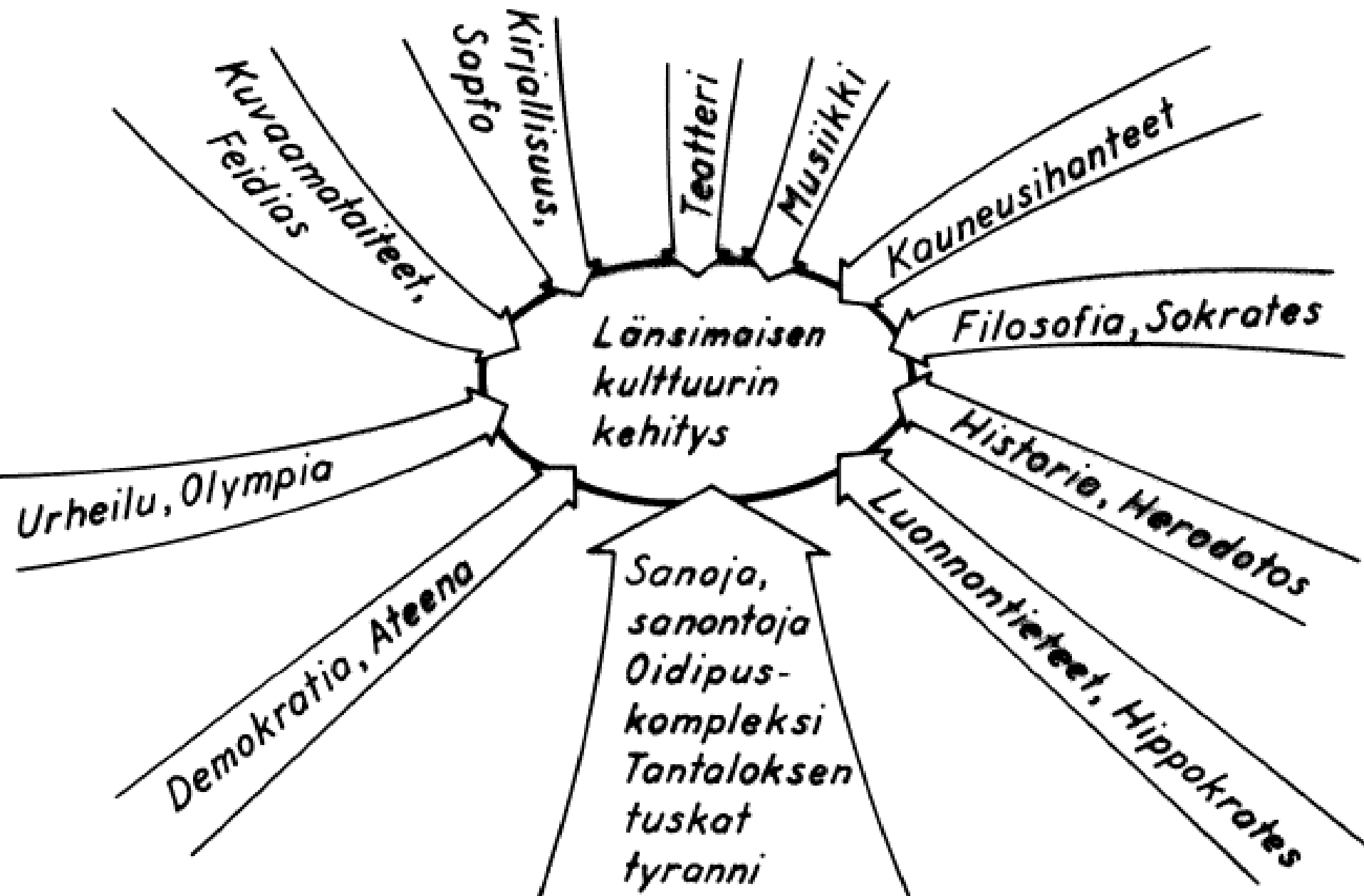
- 1. Kreikasta: filosofia, demokratia, arkkitehtuuri, tiede** kirjallisuus/teatteri, mytologia.
 - 2. Roomasta: lainsäädäntö, hallinto, insinööritaito.**
- **Rooman imperiumi mahdollisti kulttuuri-vaikutteiden leviämisen Eurooppaan ja länsimaiseen kulttuuriin.**
- **Esim. vaikutteet kieleen latinan kielen kautta ja kristinuskon leviäminen, arkkitehtuuri, filosofia, taide, lait jne.**

Kreikka vs. Rooma

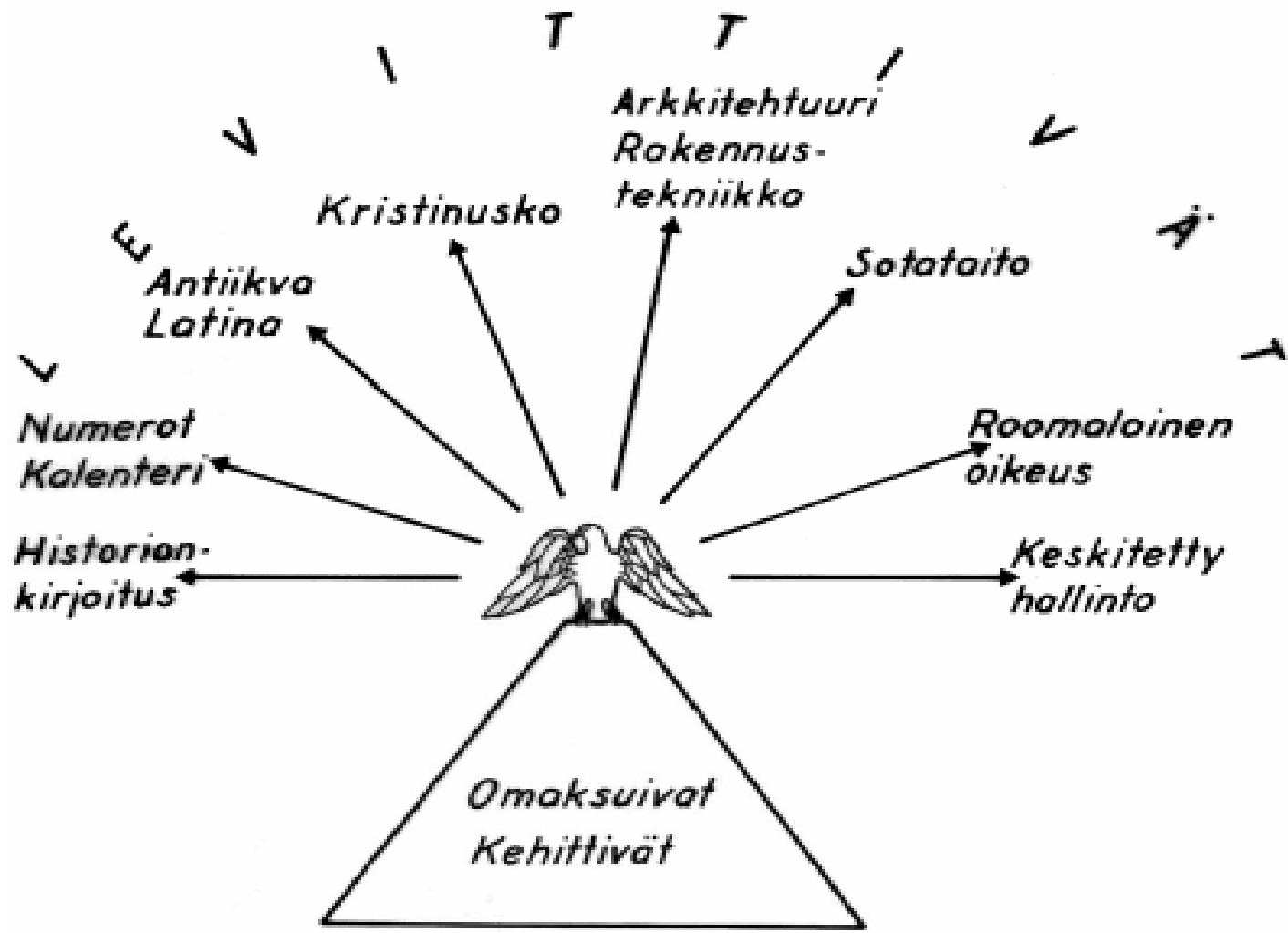
- **Filosofia ja maailman ymmärtäminen**
- **Demokratia** (useita eri hallitusmuotoja)
- **Monipuolinen tiede**
- **Teoreettinen tutkimus**
- **Koristeellinen arkkitehtuuri**
- **Kuvanveiston mestareita**
- **Taiteessa idealistinen kauneusihanne**
- **Puhetaidon ja esiintymisen arvostaminen**
- **Teatteritaide**
- **Henkilön omien taitojen ihailu**
- **Harmonia**
- **Urheilullisuus**

- **Järjestelmällinen oikeuslaitos**
- **Valloittajia: voima, sotataito**
- **Tasavalta, hallinto; kyky hallita muita**
- **Käytännöllisyys tieteissä**
- **Monipuolinen ja käytännöllinen arkkitehtuuri**
- **Insinöörejä, rakentajia**
- **Enemmän uskontoja (kristinusko)**
- **Vapaa-aika viihteellisempää**
- **Järjestelmällisyys**
- **Yhtenäisyys**
- **Realistisuus (taide)**
- **Alistaminen/sulauttaminen (kansat, tavat)**
- **Valtio etusijalla**
- **Kopiointi ja soveltaminen**

Kreikkalaisten historiallinen merkitys

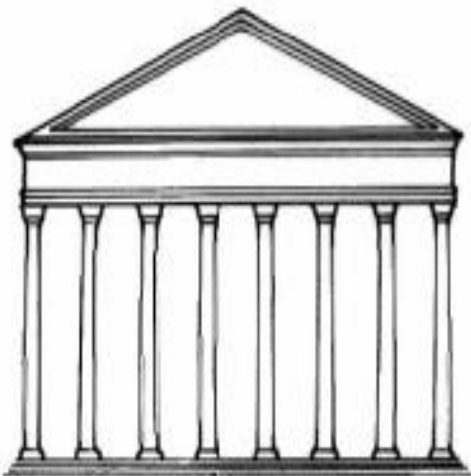

Rooman henkinen perintö

”Olemme kaikki kreikkalaisia...”

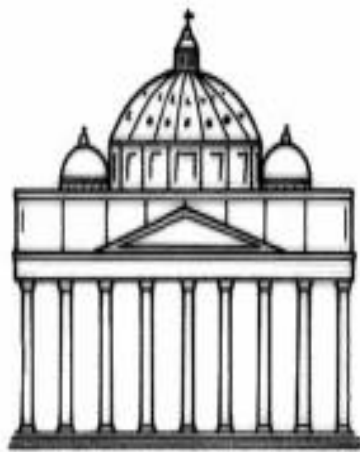
Uusklassismi

mm. Ranska

1700/1800 jKr.

Renessanssi

mm. Italia

n. 1500 jKr.

Rooma

n. 100 jKr.

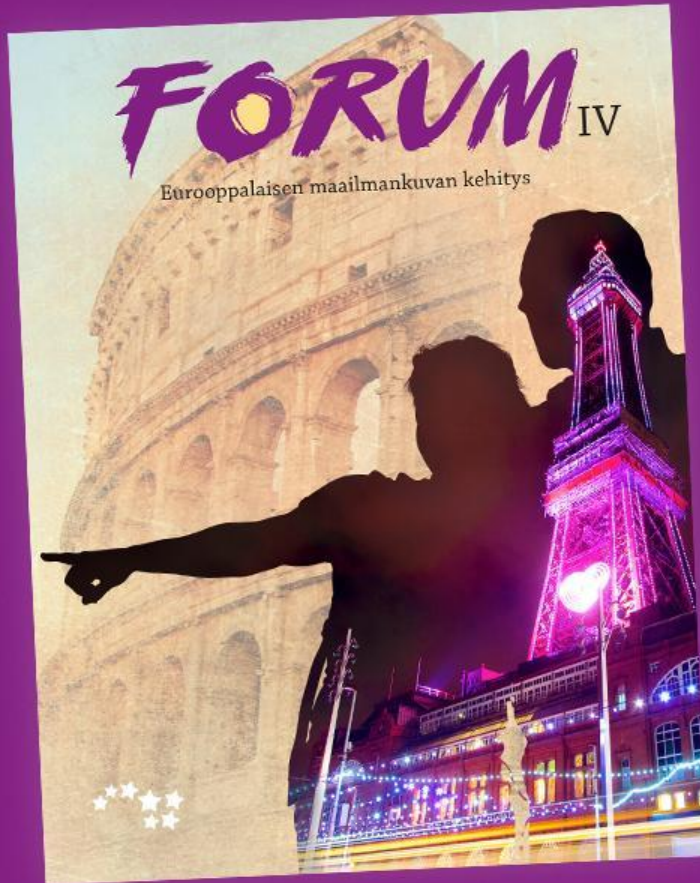
Kreikka

n. 400 eKr.

...ja roomalaisia”

Luku 10

Yhteiskunta kaipaa muutosta

Oppikirjansivut 105-111

Tekstidokumentin tulkintaharjoitus

- 1. Tulkinnassa tulee etsiä tekstistä kohtia, jotka ilmentävät jotakin kysytystä asiasta.**
 - 2. Tekstidokumentin kohtien kopiointi ei ole tulkintaa.**
 - 3. Tulkinnassa voi esim. tuoda esille, mitä historiallista asiaa tai tapahtumaa teksti ilmentää.**
 - 4. Sen jälkeen voi kertoa (tekemällä viittauksia, osoittamalla lainauksin), mikä kohta tekstissä viittaa löytämääsi havaintoon.**
- Tee harjoitus tekstidokumentin tulkitsemisesta. Vertaile ranskalaisen Bodinin ja englantilaisen Locken näkemyksiä hallitusvallasta.

Jean Bodin ja John Locke

Dokumentti A:

Valtiollinen valta on ikuista, luovuttamatonta ja jakamatonta. Se on korkeinta valtaa, jolla voidaan vapaasti määrätä kansalaisten asioista. Parhaiten tällainen valta sopii kuninkaalle, joka on yhtä kuin valtio. Tämän vuoksi kaikki yhteisöt ovat riippuvaisia valtiosta. Laki ei pohjaudu Jumalan tahtoon vaan sen luo ihminen, itsevaltiias kuningas.

(ranskalainen oikeusoppinut Jean Bodin, Valtio, 1576)

Dokumentti B:

Ehdoton mielivalta tai hallitseminen ilman pysyviä säädettyjä lakeja eivät kumpikaan sovi yhteen yhteiskunnan ja hallinnon päämäärien kanssa. – – Ihmisten ei voida olettaa tahtovan, vaikka heillä olisi siihen oikeuskin, kenellekään yhdelle, tai useammallekaan, ehdotonta ja rajatonta valtaa heihin. Tämä tarkoittaisi asettumista huonompaan tilanteeseen kuin luonnontila, jossa heillä oli vapaus puolustaa oikeuttaan muiden loukkauksia vastaan. – – On paljon huonompi tilanne olla alttiina sellaisen ihmisen rajattomalle vallalle, jolla on komennossaan satatuhatta, kuin olla alttiina sadantuhannen yksittäisen ihmisen rajattomalle vallalle. Kenelläkään ei ole varmuutta, että tahto on muita parempi sillä miehellä, jolla on tällainen komennettävien joukko, vaikka hän onkin satatuhatta kertaa voimakkaampi.

(englantilainen filosofi John Locke, Tutkielma hallitusvallasta, 1691)

1. Etsi tekstistä kohta, josta käy ilmi että Bodin kannattaa itsevaltiutta.

Valtiollinen valta on ikuista, luovuttamatonta ja jakamatonta. Se on korkeinta valtaa, jolla voidaan vapaasti määrätä kansalaisten asioista. Parhaiten tällainen valta sopii kuninkaalle, joka on yhtä kuin valtio. Tämän vuoksi kaikki yhteisöt ovat riippuvaisia valtiosta. Laki ei pohjaudu Jumalan tahtoon vaan sen luo ihminen, itsevaltias kuningas.

(ranskalainen oikeusoppinut Jean Bodin, Valtio, 1576)

2. Missä tulee esiin Bodinin ajatus rajattomasta itsevaltiudesta?

Valtiollinen valta on ikuista, luovuttamatonta ja jakamatonta. Se on korkeinta valtaa, jolla voidaan vapaasti määrätä kansalaisten asioista. Parhaiten tällainen valta sopii kuninkaalle, joka on yhtä kuin valtio. Tämän vuoksi kaikki yhteisöt ovat riippuvaisia valtiosta. Laki ei pohjaudu Jumalan tahtoon vaan sen luo ihminen, itsevaltias kuningas.

(ranskalainen oikeusoppinut Jean Bodin, Valtio, 1576)

3. Etsi tekstistä kohta, josta käy ilmi että Locke vastustaa itsevaltiutta.

Ehdoton mielivalta tai hallitseminen ilman pysyviä säädettyjä lakeja eivät kumpikaan sovi yhteen yhteiskunnan ja hallinnon päämäärien kanssa. – – Ihmisten ei voida olettaa tahtovan, vaikka heillä olisi siihen oikeuskin, kenellekään yhdelle, tai useammallekaan, ehdotonta ja rajatonta valtaa heihin. Tämä tarkoittaisi asettumista huonompaan tilanteeseen kuin luonnontila, jossa heillä oli vapaus puolustaa oikeuttaan muiden loukkauksia vastaan. – – On paljon huonompi tilanne olla alttiina sellaisen ihmisen rajattomalle vallalle, jolla on komennossaan satatuhatta, kuin olla alttiina sadantuhannen yksittäisen ihmisen rajattomalle vallalle. Kenelläkään ei ole varmuutta, että tahto on muita parempi sillä miehellä, jolla on tällainen komennettavien joukko, vaikka hän onkin satatuhatta kertaa voimakkaampi.

(englantilainen filosofi John Locke, Tutkielma hallitusvallasta, 1691)

4. Missä tulee esiin Locken ajatus, ettei ihmisiä voi hallita ilman heidän suostumustaan?

Ehdoton mielivalta tai hallitseminen ilman pysyviä säädettyjä lakeja eivät kumpikaan sovi yhteen yhteiskunnan ja hallinnon päämäärien kanssa. – – Ihmisten ei voida olettaa tahtovan, vaikka heillä olisi siihen oikeuskin, kenellekään yhdelle, tai useammallekaan, ehdotonta ja rajatonta valtaa heihin. Tämä tarkoittaisi asettumista huonompaan tilanteeseen kuin luonnontila, jossa heillä oli vapaus puolustaa oikeuttaan muiden loukkauksia vastaan. – – On paljon huonompi tilanne olla alttiina sellaisen ihmisen rajattomalle vallalle, jolla on komennossaan satatuhatta, kuin olla alttiina sadantuhannen yksittäisen ihmisen rajattomalle vallalle. Kenelläkään ei ole varmuutta, että tahto on muita parempi sillä miehellä, jolla on tällainen komennettavien joukko, vaikka hän onkin satatuhatta kertaa voimakkaampi.

(englantilainen filosofi John Locke, Tutkielma hallitusvallasta, 1691)

5. Missä tulee esiin Locken ajatus lakien tärkeydestä ja mielivaltaisen hallitsemisen vastustamisesta?

Ehdoton mielivalta tai hallitseminen ilman pysyviä säädettyjä lakeja eivät kumpikaan sovi yhteen yhteiskunnan ja hallinnon päämäärien kanssa. – – Ihmisten ei voida olettaa tahtovan, vaikka heillä olisi siihen oikeuskin, kenellekään yhdelle, tai useammallekaan, ehdotonta ja rajatonta valtaa heihin. Tämä tarkoittaisi asettumista huonompaan tilanteeseen kuin luonnontila, jossa heillä oli vapaus puolustaa oikeuttaan muiden loukkauksia vastaan. – – On paljon huonompi tilanne olla alttiina sellaisen ihmisen rajattomalle vallalle, jolla on komennossaan satatuhatta, kuin olla alttiina sadantuhannen yksittäisen ihmisen rajattomalle vallalle. Kenelläkään ei ole varmuutta, että tahto on muita parempi sillä miehellä, jolla on tällainen komennettavien joukko, vaikka hän onkin satatuhatta kertaa voimakkaampi.

(englantilainen filosofi John Locke, Tutkielma hallitusvallasta, 1691)

Yhteiskuntasopimus!

- 1500-1600-luvuilla itsevaltius
- Jean Bodin;
 - valtiot olivat ihmisten luomia, valtion tuli säätää lait ja ihmisten totella
 - Valtio = kuningas
- Thomas Hobbes;
 - välttyäkseen kaaokselta ihmiset olivat luovuttaneet päätösvallan hallitsijalle = yhteiskuntasopimus
 - Järjestys säilyy

Miten käsitteet valistus ja yhteiskuntasopimus liittyvät yhteen?

- Yhteiskuntasopimus-käsite on valistusajalla syntynyt ajatus hallitsijan vallan alkuperästä.
- Osa valistusfilosofoista arvosteli yksinvaltiutta ja katsoi, että valta kuuluu kansalle.
- Yhteiskuntasopimus on valtion perustamiseen liittyvä käsite, jonka mukaan valtion johtajat ovat saaneet valtansa kansalta ”sopimuksella”.

Yhteiskunta kaipaa muutosta

1700-luvun epäkohtia:

- **Nälänhätä**
- **Rahat sotiin, hoviin, rakennuksiin**
- **Sääty-yhteiskunta**
- **Itsevaltius**
- **Ankarat lait**
- **Ei sanan- tai uskonnonvapautta**
- **Ei uskallettu ajatella, käyttää järkeä!**

Valistuksen keskeiset pyrkimykset.

- **Yhteiskuntaa (ei ole Jumalan luoma) voidaan kehittää käyttämällä:**
 - ❖ **kriittistä ajattelua**
 - ❖ **järkeä**
 - ❖ **omakohtaista havainnointia**
- Tiede korvaa uskonnon maailman selittäjänä.
- Vallitsevien asenteiden ja yhteiskunnallisten etuoikeuksien kyseenalaistaminen.
- Antiikin tieteen auktoriteeteista luopuminen.

Uskalla tietää!
(Immanuel Kant)

Yleispiirteitä:

- usko järjen voimaan ja **rationaaliseen** päättelyyn
- **edistysoptimismi**, usko yksilön kykyyn selviytyä ja muokata luonto mieleisekseen, "Robinson Crusoe"
- kirkon, uskontojen, suvaitsemattomuuden ja taikauskon sekä yksinvaltioiden **kritisointi**
- **deismi ja ateismi** saivat kannatusta, mutta osa hartaita uskovia
- **luonnonoikeus**, kansalla ja yksilöllä on luovuttamattomia oikeuksia

Yleispiirteitä:

- **kansanvalistus** ja idea kansan opettamisesta
- vaadittiin **epäkohtien poistamista**, ei vallankumousta
- **vapaus** – ihmisten oikeus tehdä omia päätöksiä, **individualismi**
- Vallitsevien asenteiden ja olosuhteiden **kyseenalaistaminen**
- **kannatusta porvaristolta** (sivistyneeltä keskiluokalta), jolla ei oikeuksia ja vaikutusmahdollisuuksia (virat aatelin hallussa), vaan vain velvollisuuksia
- **ajatukset levisivät** kirjoituksissa, kahviloissa, salongeissa, klubeissa, akatemioissa sensuurista huolimatta

Valistus vastusti erityisesti:

- **Turhamaisuus**
- **Taikuus**
- **Uskonto**
- **Vallan tavoittelua**

Valistuksen ajatukset levisivät:

1. Kirjallisuus:

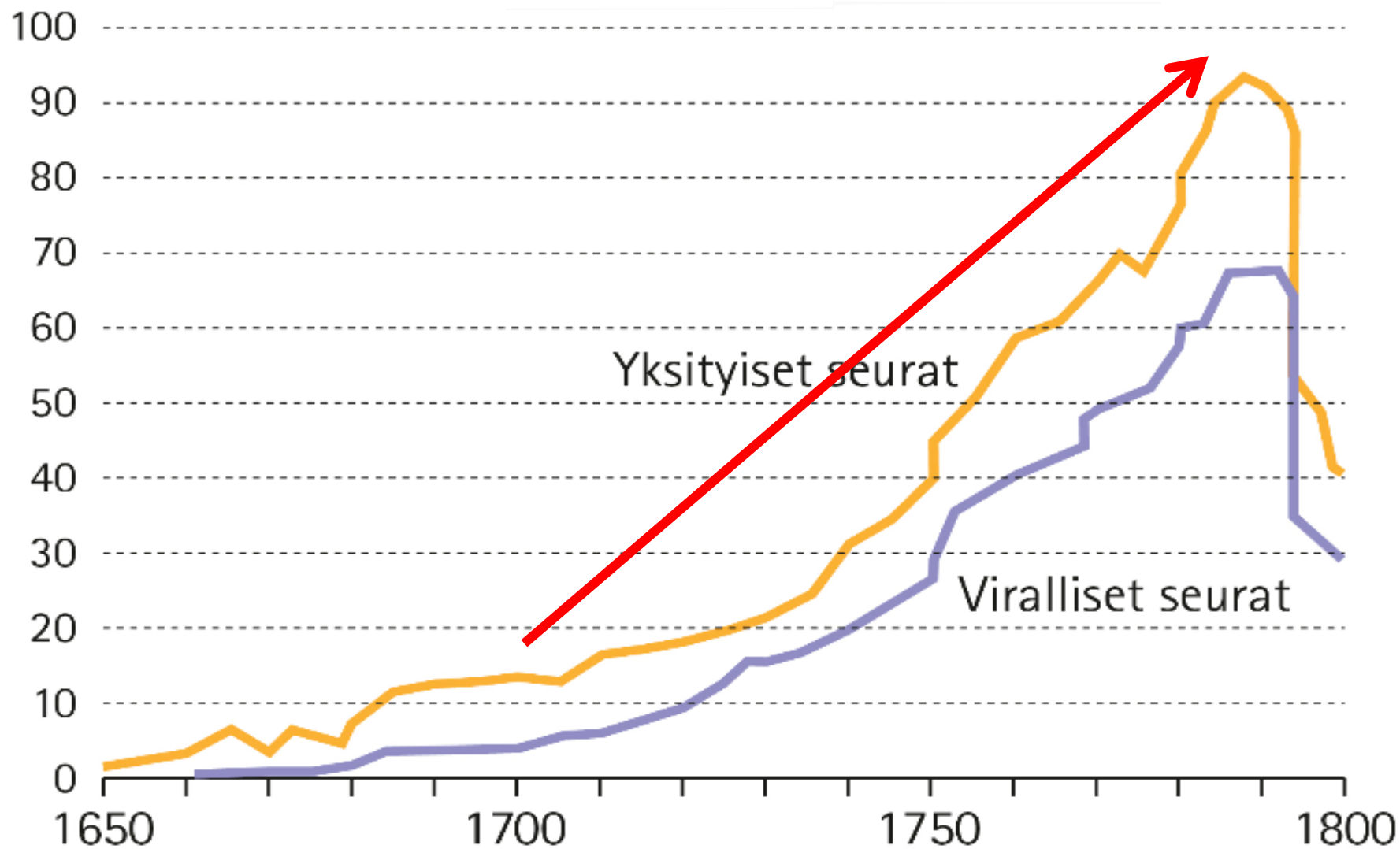
- o **Tietosanakirjat** välittivät tietoa.
- o **Romaaneissa** esiintyi suoraa ja epäsuoraa kritiikkiä vallitsevaa yhteiskuntaa ja valtaapitäviä kohtaan.
- o **Kirjapainotaidolla oli siis suuri merkitys aatteiden leviämiselle!**

2. Keskustelut:

- o **salonkikutsut**
- o **kahvilakeskustelut**

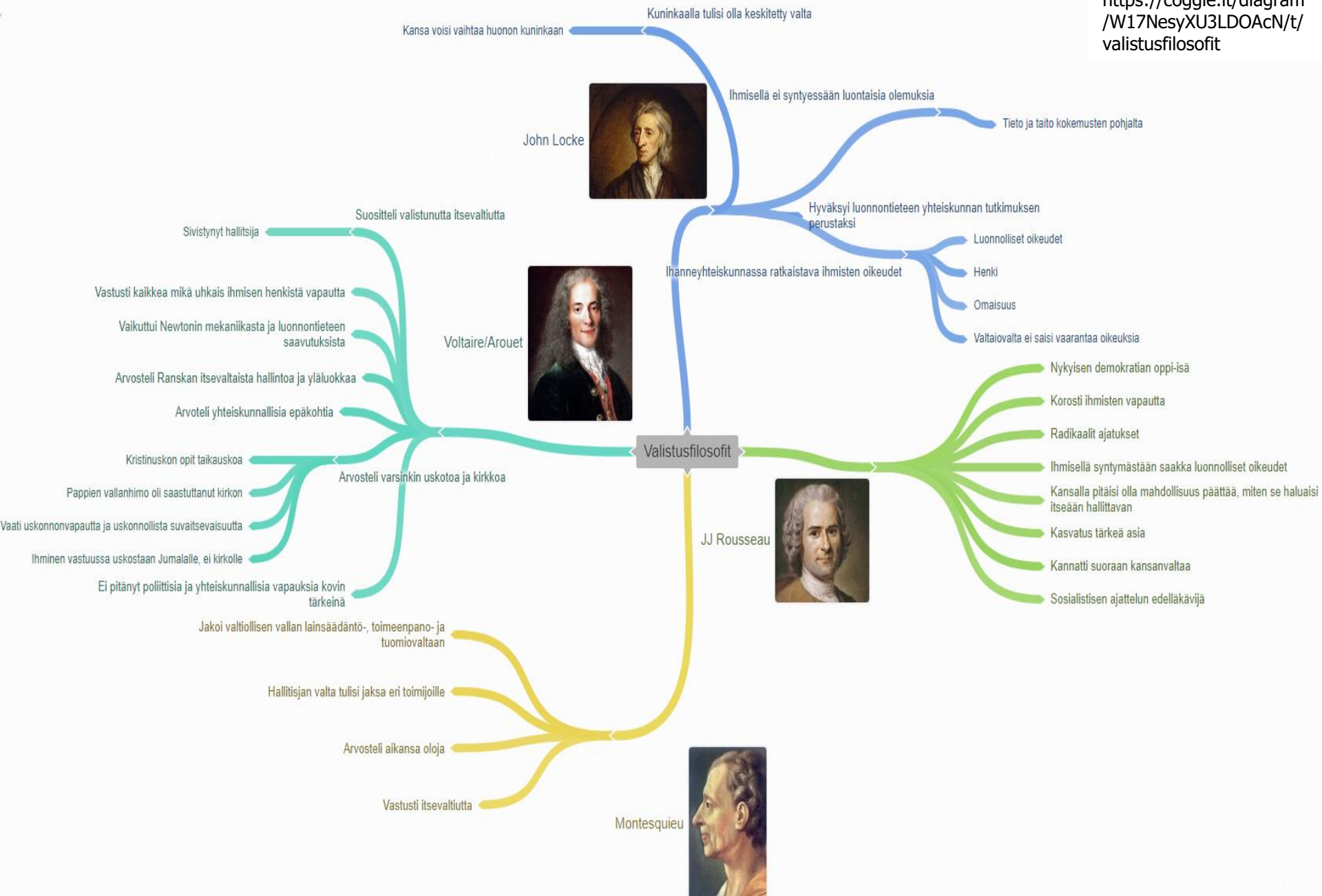
Valistus vaikutti aluksi Ranskassa, mutta aatteen vaikutukset levisivät eri puolille Eurooppaa. Hallitsijat, kuten Ruotsin Kustaa III ja Preussin Fredrik II Suuri omaksuivat siitä vaikutteita.

TIETEELLISET SEURAT EUROOPASSA 1650–1800

VALISTUSFILOSOFIT

- **Locke**
- **Montesquieu**
- **Voltaire**
- **Rousseau**

Yhdysvaltain vallankumous

”Vapautta on tavoiteltu kaikkialla maailmassa. Aasia ja Afrikka ovat pitkään torjuneet sen. Eurooppa pitää sitä vieraana, ja Englanti on antanut sille lähtövaroituksen. Voi! Ottakaa vastaan tämä pakolainen ja valmistakaa ajoissa ihmiskunnalle turvapaikka.”

Thomas Paine, 1776

SYYT JA TAUSTATEKIJÄT

- Valistuksen ja liberalismien aatteet saivat yhä enemmän kannatusta siirtokunnissa.
- Euroopasta oli paettu uskonnollisia ja poliittisia vainoja. Uusi maailma oli vapaamielisempi ja tarjosi mahdollisuuksia itsenäisiin elämänvalintoihin.
- Ranska ja Britannia korottivat siirtokuntiensa verotusta 1760-luvulla sotakulujen kattamiseksi.

KESKEISET TAPAHTUMAT

1775

- Kiista veronmaksusta kärjistyi aseelliseksi taisteluksi Brittien siirtokunnissa 1775.
- Siirtokunnat kieltäytyivät veronmaksusta ilman edustusta Britannian parlamentissa.

1776

- Thomas Painen pamfletti *Common Sense* esitti itsenäistymistä ja tasavallan perustamista.
- 4.7. 1776 annettu itsenäisyysjulistus nojasi valistuksen ajatuksiin.

1789

- George Washingtonista Yhdysvaltain ensimmäinen presidentti. Uusi perustuslaki astui voimaan: ytimenä federalismi eli liittovaltioperiaate ja hallituksen vallan rajoitukset.

Ranskan suuri vallankumous

SYYT JA TAUSTATEKIJÄT

- Säädyillä oli asemaansa liittyviä erioikeuksia. Esimerkiksi aatelistoa ja papistoa ei saanut tuomita tavallisissa oikeusistuimissa ja aatelisto oli vapautettu verojenmaksusta.
- Kolmas sääty, johon lukeutuivat talonpojat, porvaristo ja oppineisto, muodostivat noin 95% Ranskan väestöstä. He olivat tyytymättömiä säätyjärjestelmään.
- Ranskan talousongelmat, paisunut valtionvelka ja kassakriisi
- Kolmannen säädyn tyytymättömyyttä aiheuttivat ruokapula, kireä verotus, kuninkaan absolutismi ja aateliston asema.
- Valistusajatusten leviäminen ja Amerikan vallankumouksen vaikutus

KESKEISET TAPAHTUMAT

1788

- Ludvig XVI kutsui säädyn koolle valtion talouskriisin vuoksi saadakseen korotettua verotusta.
- Kolmas sääty julistautui kansalliskokoukseksi ja totesi edustavansa koko kansaa.

1789

- Kansalliskokous alkoi säätää uutta perustuslakia, poisti aateliston ja papiston oikeudet ja antoi ihmisoikeuksien julistuksen.
- Bastiljin vankilan valtaus 14.7.1789.

1792

- Kuninkaan tehtävät lopetettiin ja kuningas tuomittiin kuolemaan.
- Vallankumouksen verisin aikakausi alkaa: hirmuvallan aika 1793–1794.

1799

- Napoleon Bonaparte kaappasi vallan.
- Vallankumouksen katsottiin päättyneen.

• **Vapaus** (*liberté*)

- **Ihmisellä on luonnollisia oikeuksia: oikeus elämään, vapauteen ja omaisuuteen (John Locke).**
- **Uskonnonvapaus.**
- **Tarkoitti oikeutta tehdä kaikkea, mikä ei vahingoita toisten oikeuksia.**

- **Veljeys (*fraternité*)**

- Toiselle piti tehdä sellaista hyvää, mitä halusi itsekin saada osakseen.

- Suvaitsevaisuus.

- **Tasa-arvo (*égalité*)**
 - Yhdenvertaisuus lain edessä.
 - Ihmisillä ei ole syntyperästä johtuvia erioikeuksia.
 - Naisten tasa-arvo (Wollstonecraft).
 - Ajatus yhteiskuntasopimuksesta (Rousseau).
 - Vallan kolmijako-oppi (Montesquieu).

1800-LUKU: AATTEIDEN JA TUNTEIDEN VUOSISATA

1800-luvun suuret aatteet:

- **nationalismi**
- **liberalismi**
- **konservatismi**
- **sosialismi**

**Yhdistä seuraavat
väittämät, arvot ja
asiat oikeaan
aatteeseen.**

**KONSER-
VATISMI**

**SOSIA-
LISMI**

**LIBERA-
LISMI**

perinteiden ja kokemuksen kunnioitus

yhteisomistus

moderni markkinatalous

valtarakenteiden purkaminen johtaa hirmuvaltaan

luokkatietoisuus

valtio yksilöä tärkeämpi

yksilö valtiota tärkeämpi

Edmund Burke

vapaa kauppa

luokaton yhteiskunta

kirkon, esivallan ja armeijan kunnioitus

Adam Smith

syntyperä ei määrää ihmisen arvoa tai oikeuksia

pääoman kasautuminen on ongelma

luokkataistelun historia

yhteiskuntajärjestelmä kehittyy yritysten ja erehdysten kautta

kansalaisvapaudet

työväenpuolueet

Valtion tehtävä on vain suojella kansalaisiaan vihollisia vastaan

pysyvyys

Pääoma-teos

uskonnon vapaus

naisten tasa-arvo

yhteiskunnassa olennaisinta on tuotannon tapa

koulutus ja pätevyys

Lue kirjan sivut 129-139 ja opiskele konservatismiin, liberalismiin, nationalismiin ja sosialismiin keskeiset tunnuspiirteet.

→ Täydennä taulukko!

	nationalismi	liberalismi	konservatismi	sosialismi
Tavoitteet tai sanoma. Miksi syntyi?	<ul style="list-style-type: none"> - oman kansan korostus - kansoille omat valtiot - romantiikan kiinnostus kansoihin - taistelu Napoleonin vastaan yhdisti kansoja 	<ul style="list-style-type: none"> - porvariston taistelua aatelia ja yksinvaltaa vastaan - tasa-arvoa, mutta ei demokratiaa - vaikutusvaltaa varallisuuden mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> - syntyi vastustamaan valistuksen ja liberalismien ajamia muutoksia - ihmiset eivät tasa-arvoisia - hitaita muutoksia ylhäältä johdettuna 	<ul style="list-style-type: none"> - työläiset halusivat parantaa asemaansa - luokkaerot poistettava - tasa-arvoa vaikka väkivallalla
Ketkä kannattivat? Edustajia?	<ul style="list-style-type: none"> - hallitsijat - ylä- ja keskiluokka - armeija - Hegel, Herder 	<ul style="list-style-type: none"> - poliittista valtaa vailla ollut porvaristo - koulutettu keskiluokka A. Smith, J.S. Mill 	<ul style="list-style-type: none"> - ne, joilla oli menetettävää: hallitsijat, kirkko ja aateli - Edmund Burke 	<ul style="list-style-type: none"> - työläiset; yhteiskunnan huono-osaiset osa sivistyneistöä - Marx, Engel

	nationalismi	liberalismi	konservatismi	socialismi
Vaikutus Eurooppaan?	<ul style="list-style-type: none"> - yhdisti kansalaisia - synnytti uusia valtioita ja hajotti vanhoja - kilpailu johti imperialismiin 	<ul style="list-style-type: none"> - äänioikeuden laajentaminen vähitellen kaikille 	<ul style="list-style-type: none"> - uudistusten jyrkkä vastustus lisäsi sosialismin ja liberalismin kannatusta 	<ul style="list-style-type: none"> - N-Venäjän synty - kommunistisen vallankumouksen pelko -työväenliikkeen synty
Muuta?	<ul style="list-style-type: none"> - nationalismia tuettiin rotuopilla 	<ul style="list-style-type: none"> - taloudellinen liberalismi syntyi jo 1770-luvulla 	<ul style="list-style-type: none"> - perusteet aatteelle haettiin usein uskonnosta 	<ul style="list-style-type: none"> - osa hylkäsi väkivallan keinona ajaa muutoksia, syntyi sosiaalidemokratia (vrt. kommunismi)
Vastustajat?	<ul style="list-style-type: none"> - vallanpitäjät ja aateli = konservatiiveja 	<ul style="list-style-type: none"> - vallanpitäjät ja aateli = konservatiiveja 	<ul style="list-style-type: none"> - porvaristo ja keskiluokka 	<ul style="list-style-type: none"> - Muut kuin työväestö: (porvarit, aatelisto, hyväosaiset)

	Konservatismi	Liberalismi	Sosialismi	Nationalismi
Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ■ säätyvallan ja vanhojen instituutioiden säilyttäminen ■ esivallan ja perinteiden kunnioitus ■ uskonto keskeinen arvo ja yhteiskuntaa koossa pitävä voima ■ valtio yksilöä tärkeämpi, yksilöllä merkitystä vain valtion jäsenenä 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ihmisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien (äänioikeus ja yhdistymis- ja kokoontumisvapaus) laajentaminen ■ yhteiskunnan uudistaminen purkamalla säätyvalta ■ kasvatus ja koulutus yhteiskunnallisen nousun väyläksi ■ yksilönvapauden korostaminen ■ talouden vapauttaminen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ työväestön poliittisen ja taloudellisen aseman parantaminen ■ luokkaerojen poistaminen ■ kapitalismin korvaaminen järjestelmällä, joka ei perustu yksityisomistukseen ja voitontavoitteluun ■ tuotantovälineiden siirtäminen yhteiskunnan haltuun ■ luokkatietoisuus yksilöllisiä tavoitteita tärkeämpi 	<ul style="list-style-type: none"> ■ oma kielen, kulttuurin ja kansallisen erityislaadun korostaminen ■ yksi kansa, yksi valtio ■ kansallisen tietoisuuden rakentaminen ■ kansan määrittely yhteisen kielen, kulttuurin, historian ja maantieteellisen alueen kautta
Merkittäviä ajattelijoita	Edmund Burke	Jeremy Bentham Adam Smith	Karl Marx Eduard Bernstein	Friedrich Hegel Johan Snellman
Kannattajia	aatelisto, ylemmät virkamiehet, papisto, upseerit	koulutettu keskiluokka ja yrittäjät (porvarit)	työväenluokka ja osa sivistyneistöstä	ylä- ja keskiluokka

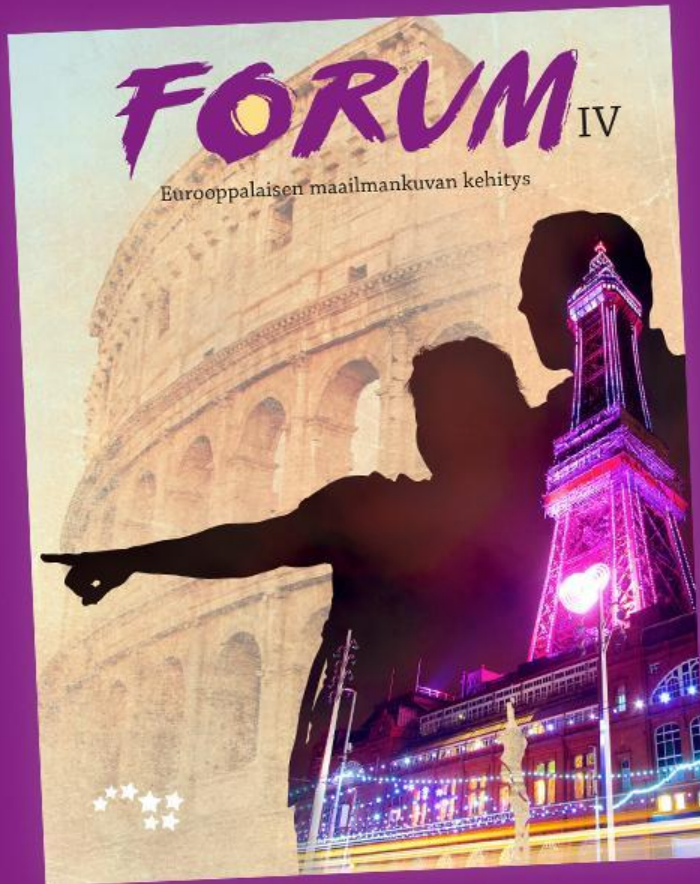
Poliittisten aatteiden synty

- **Aatteiden pohjalta syntyi 1800-luvun kuluessa poliittisia puolueita:**
 - **Konservatismi** → konservatiiviset puolueet
 - **Liberalismi** → liberaaliset puolueet
 - **Sosialismi** → työväenpuolueet
 - Nationalismi 1800-luvulla oli kaikkien asia (paitsi kommunismin)

TAIDE 1800- JA 1900-LUVUILLA

Etsi seuraavista maalaustaitteen tyyllilajeista vaaditut tiedot. Lue oppikirjan sivuja 144-159, 161 ja 175-179 kappaleista 15, 16 ja 18.

TYYLII	PIIRTEITÄ (miten tunnistat)	TAITEILIJAT (esim.)	TEOS (esim.)	FUNKTIO, (eli miksi tällaista tai-detta tehtiin, miten heijasti aikaansa?)
UUSKLAS-SISMI				
ROMAN-TIIKKA				
REALISMI				
IMPRES-SIONISMI				
EKSPRES-SIONISMI (moderni taide)				
KUBISMI				
SURREA-LISMI				
ABSTRAKTI TAIDE				

Luku 19

Kulttuuria massoille

Oppikirjan sivut 178-187

Massakulttuuri ja populaarikulttuuri?

- a) Populaarikulttuuri on vanhempi käsite, se on peräisin jo 1800-luvulta:**
- Tarkoittaa kansanomaista, populaaria viihdettä.
- b) Massakulttuuri on 1900-luvun käsite:**
- Tarkoittaa suurille joukoille suunnattua ja tietoisesti kaupallista kulttuuria.
- c) Nuorisokulttuuri:**
- Nuorten suosimaa alakulttuuria, johon kuuluu muun muassa nuorisomusiikki ja pukeutumistavat

Populaarikulttuuri?

- musiikkikulttuuri
- muoti ja pukeutuminen
- elokuvat, televisio ja muu viihdeteollisuus
- pelit
- sähköinen kulttuuri
- kaupallisuus

Massakulttuurin tyypipiirteet

- populaaria eli tarkoitettu suurelle yleisölle
- halpaa
- tuotetaan sarjoina
- nuorisolle suunnattua
- vitsikästä
- seksikästä
- viettelevää
- katoavaa
- kulutettavaa
- hyvää bisnestä
- leikkisää

Amerikkalainen sarjakuvahahmo Yellow Kid edustaa sarjakuvasanokarien vanhinta sukupolvea 1900-luvun alusta.

Luettelon laati kuvataiteilija Richard Hamilton 1950-luvun lopulla.

Nuorisokulttuuri II MS:n jälkeen

2000-l ???

1990-l

Metalli, pop, grunge, rap, hiphop...?

1980-l

Punk, Tekno, Hevi, New Wave, Rockabilly

1970-l

Rock, Hipit, Punk, Disco

1960-l

Brittiläinen pop/rock

Hippiliike

1950-l

Amerikkalainen rock'n'roll

☀Radio

→Elokuva

→TV

→Tietokoneet

→CD/DVD

→Blue Ray

→Internet

→Sosiaalinen media

→Mobiiliviestimet

→???

Miten nuorisokulttuuri oli mahdollista?

- **Yhteiskuntarakenne muuttui;**
teollistuminen, kaupungistuminen, elintason nousu, nuorison määrä, opiskelu, perhekoko...
- **Teknologian kehittyminen** (halpeni)

Miksi alkoi USA:sta?

- **Siirtolaisuus** 1800-1900 -luvulla
- **II MS:n jälkeen taloudellinen suurvalta**
- **Markkinat myös Euroopassa**

**teollistuminen
aiheuttaa voimakkaan
elintason nousun**

**kansalaisten
vaikutusmahdollisuu-
det kasvavat ja luokka-
yhteiskunta syntyy**

**edistysusko hiipuu
1900-luvun alussa**

**uskonnon vaikutus
kulttuuriin heikkenee**

Nyky aika

- **kulutusyhteiskunta**
- **globalisaatio myös kulttuurissa**
- **kulttuuri pirstoutuu ja monipuolistuu**
- **massa- ja populaarikulttuuri voimistuvat**
- **uudet taiteen ja tieteen tekovälineet**
- **1800-luvun aatteet muuttuvat käytännöksi**
- **USA nousee johtavaksi maaksi kulttuurin alalla**

KERTAUSAUKEAMA ANTIIKISTA NYKYPÄIVÄÄN

aikakausi	yhteiskunta-järjestelmä	aikakauden aatteita	kulttuuria luova voima	uskonto	maailmankuva	keskeiset taidesuuntaukset	vapaa-ajan kulttuuri	naisen asema	merkittäviä henkilöitä
antiikki 800 eKr.–400 jKr.	Kreikka: aristokratia ja demokratia Rooma: tasavalta ja keisarikausi	Kreikka: usko omaan ylivertauuteen Rooma: keisarikultti	kreikkalainen pyrkimys täydellisyyteen, roomalainen käytännöllisyys	antiikin uskonnot ja jumalat, kristinuskon synty	myyttinen, filosofian synty, Aristoteleen ja Ptolemaiosen opit maailmankaikkeudesta	arkaainen kausi, klassinen kausi, hellenismi	Kreikka: uskonnolliset juhlat; teatteri, olympialaiset Rooma: huvitukset; gladiaattorit, sirkusajot, kylpylät	Kreikassa naisen alistettu asema, Roomassa oikeuksien kasvu	Homeros, Sokrates, Aristoteles, Aleksanteri Suuri, Platon, Vergilius, Cicero, Konstantinus Suuri
keskiaika 400–1500	feodalismi, katolisen kirkon ja paavin suuri valta, kansallisvaltioiden synty keskiajan lopulla	kristinuskko, aikakauden lopulla humanismi ja renessanssi	kirkko	kristinuskko	maakeskinen maailmankuva, kirkon opit kuoleman jälkeisestä elämästä	kristillinen taide, roomaaninen ja goottilainen tyyli, ritarirunous	kristilliset tavat, karnevaalit, ritarikulttuuri	naisen alistettu asema, kristillinen ihanteellinen naiskuva	paavit, Tuomas Akvinolainen
uuden ajan alku 1500–1700	kansallisvaltioiden kuninkaiden aseman vahvistuminen, kirkon aseman heikkeneminen, itsevaltius	humanismi, renessanssi, uskonpuhdistus	hallitsijat, ruhtinaat, kirkko	uskonpuhdistus ja vastauskonpuhdistus	luonnontieteellisen ja mekanistisen maailmankuvan synty	renessanssi, klassiset ihanteet, barokki	teatteri, ooppera, hovikulttuuri	naisen alistettu asema	Erasmus Rotterdamilainen, Luther, Kopernikus, Michelangelo, da Vinci, Galilei, Newton, Ludvig XIV
valistuksen aikakausi 1700–luku	itsevaltius, Yhdysvaltojen itsenäistyminen	valistus	hallitsijat, porvaristo	kirkon ja taikauskon arvostelu	järjen korostus, edistysuskon synty	barokki ja rokokoo	hovikulttuuri, lukeminen	ihanteista huolimatta asema ei parane	Locke, Voltaire, Montesquieu, Rousseau
uusin aika 1789–1914	Ranskan vallankumous ja yhteiskuntien vähittäinen demokratisoituminen	konservatismi, liberalismi, nationalismi ja sosialismi	porvaristo	maallistuminen ja kirkon aseman heikkeneminen	tieteiden kehitys, edistysusko, Darwinin evoluutiokäsitys	uusklassismi, romantiikka, realismi, impressionismi	kaupunkikulttuuri, teatteri, konsertit, matkailu, lehdistö	taloudellinen asema paranee, naisasialiike	Mill, Marx, Darwin, Monet, Hegel, Victoria, Einstein, Freud
nykyaika 1914–	demokratia, diktatuurit maailmansotien välillä	edellisten lisäksi demokratia, fasismi, kommunismi ja vihreä aate	massät tekniset keksinnöt	uskonnosta yksilön henkilökohtainen asia	tieteisusko, maailmankuvan pirstoutuminen, valistuksen ihanteet tasa-arvosta	lukuisat eri taidesuunnat, taitteen pirstoutuminen, populaarikulttuuri, massakulttuuri	populaarikulttuurin eri muodot, urhelli	naisille poliittiset oikeudet, naisten tasa-arvoisempi asema	Einstein, Freud, Picasso, Dali, Hitler, Stalin, Chaplin, Elvis